

Survista statistica da la Svizra 2005

Office fédéral de la statistique
Bundesamt für Statistik
Ufficio federale di statistica
Uffizi federal da statistica
Swiss Federal Statistical Office

OFS BFS UST

Uffizi federal da statistica

Espace de l'Europe 10, CH-2010 Neuchâtel

Infurmaziuns:

Telefon 032/713 60 11

Telefax 032/713 60 12

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032/713 60 60

Telefax 032/713 60 61

Internet: <http://www.statistik.admin.ch>

Decleraziun dals segns:

In stritg (–) empè d'ina cifra munta ch'i n'exista nagut (absolut nulla).

Ina nulla (0 u 0,0 etc.) empè d'ina autra cifra inditgescha in dumber ch'è pli pitschen che la mesadad da l'unitad utilisada la pli pitschna (dentant pli grond che absolut nulla).

Trais puncts (...) empè d'ina cifra muntan che la cifra nun è d'obtegnair u ch'ella è vegnida laschada davent per auters motivs.

Tschertas graficas e tabellas cuntegnan abreviaziuns per ils nums dals chantuns. Quellas vegnan explitgadas en la tabella sin pagina 4.

Editur:

Uffizi federal da statistica

Secziun infurmaziun e documentaziun

Avrigl 2005. Cumpara en rumantsch,

tudestg, franzos, talian ed anglais.

Concepziun e redacziun:

Bernhard Morgenthaler

Grafica:

Daniel von Burg

Retschertga ed organisaziun:

Verena Hirsch, Monika Reber

Translaziun:

Translaziun dal text original: Lia Rumantscha, Cuira

Layout:

Valérie Béguelin

Cuverta:

© XL Digitale Fotos

Numer d'empustaziun:

024-0500

ISBN:

3-303-00310-6

Cuntegn

Geografia	2
Ambient	3
Populaziun	4
Lavur	8
Pajas e pretschs	9
Product naziunal, bilantscha dals pajaments	10
Entradas dals chantuns	11
Structura da manaschi e da branscha	12
Industria e commerzi cun l'exteriur	13
Agricoltura	14
Energia	15
La Svizra e l'Europa	16
Turissem	18
Traffic	19
Construir ed abitar	20
Consum privat	21
Finanzas publicas	22
Bancas, assicuranzas	23
Segirtad sociala	24
Meds da massa	25
Sanadad	26
Scolaziun e scienza	28
Politica	30
Criminalitad	32
Ils chantuns da la Svizra	33

Bainvegni sin il portal da la «Statistica svizra» www.statistik.admin.ch

Il portal remplazza dapi il settember 2004 la veglia website da l'Uffizi federal da statistica (UST) ch'è creschida durant ils ultims otg onns a moda constanta e fulminanta. L'interess per las infurmaziuns statisticas è grond!

Il nov **portal «Statistica svizra»** da l'UST porscha a Vus in access modern ed attractiv ad ina gronda quantitat da datas statisticas dals pli impurtants secturs da la vita – datas davart la populaziun, la sanadad, l'economia, la lavur, la furmaziun e bler auter.

L'idea dal «portal» è da porscher en in sulet lieu e sur ina suletta adressa l'access a numerusas infurmaziuns statisticas impurtantas davart la Svizra. Il portal «Statistica svizra» n'è però betg mo la plattafurma d'infurmaziun da l'UST, mabain era d'auters servetschs da statistica federals, chantunals e communal.

Il portal è in pass impurtant e necessari en la midada da la strategia d'infurmaziun basada sin las publicaziuns classicas ad ina strategia d'infurmaziun online. Las datas statisticas en l'internet èn pli cumplexs ed accessiblas a moda pli simpla e sperta.

Tuttina na vulain nus betg renunziar a la **Survista statistica da la Svizra**, la pitschna broschura pratica che cuntegna ina selecziun da l'immensa collecziun da datas disponibla en furma detagliada en differentas medias d'infurmaziun da l'UST.

En quest senn as giavisch jau ina buna lectura.

Dr. Adelheid Bürgi-Schmelz, directura da l'Uffizi federal da statistica (UST)

Ulteriuras funtaunas d'infurmaziun:

- L'Annuari statistic da la Svizra da 900 paginas cun CD-ROM integrada ed il Lexicon statistic online (guarda pagina 4 da la cuverta).
- Comunicaziuns da pressa en furma da newsletter: las comunicaziuns da pressa da l'UST en versiun originala pon vegnir abunadas sco newsletter direct sin vossa adressa electronica – pront e gratuit. (Annunzia sut: www.news-stat.admin.ch).
Sut la medema adressa datti er infurmaziuns davart las pli novas publicaziuns da l'uffizi u comunicaziuns tematicas.
- Respostas a dumondas specificas dat il center d'infurmaziun per statistica, telefon 032 713 60 11 u per e-mail: info@bfs.admin.ch.

Il clima en Svizra, 2004

Staziun	Temperatura media °C diff. ¹		Precipitaziuns annualas mm index ²		Summa d'uras suleglivas h index ²	
Lugano (273 m.s.m.)	12,6	1,0	1373	89	2035	100
Basilea-Binningen (316)	10,6	0,9	793	102	1555	97
Genevra-Cointrin (420)	11,2	1,4	990	120	2003	118
Neuchâtel (485)	10,3	1,0	1072	115	1738	112
Sion (482)	10,4	1,2	477	80	2147	108
Turitg-SMA (556)	9,4	0,9	1071	99	1649	111
Berna-Liebfeld (565)	9,1	0,9	1012	98	1620	99
Son Gagl (779)	8,2	0,8	1309	105	1511	109
Tavau-Vitg (1590)	3,5	0,7	881	81	1646	98

Ils pli gronds lais

	Surfatscha ³ km²	Part en % Svizra
Lac Léman	581	59,7
Lai da Constanza	541	32,0
Lac de Neuchâtel	217	100,0
Lago Maggiore	212	19,9

Ils pli lungs flums

	Lunghhezza km	Quantitad d'aua ⁵ en m³/s
Rain ⁴	375	1 053
Ara	295	561
Rodan ⁴	264	343
Reuss	159	140

Utilisaziun dal terren⁶

	km²	%
Guaud, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara utilisabla	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3
Surfatscha totala	41 285	100,0

Las pli autas
muntognas

	Chantun	Autezza m
Pointe Dufour (Mont Rose)	VS	4 634
Dom (Mischabel)	VS	4 545
Weisshorn	VS	4 506
Matterhorn (Mont Cervin)	VS	4 478

Cunfins cun stadis vischins⁷

	km
Italia	734,2
Frantscha	571,8
Germania	345,7
Austria	165,1
Liechtenstein	41,1

Coordinatas

N 47°48'	ladezza nord ad Oberbargen SH
E 10°30'	lunghezza ost al Piz Chavalatsch GR
S 45°49'	ladezza nord a Chiasso TI
W 5°57'	lunghezza ost a Chancy GE

La zona da terren abità è creschida

Tenor la statistica d'areal da l'UST è la surfatscha da terren abità creschida dapi l'entschatta dals onns otganta per radund 13%, cunzunt a cust da la surfatscha cultivada. Quai munta ch'igl è vegnì surbajegià mintga secunda stgars in meter quadrat terren da cultura. La mesadad da la surfatscha da terren abità è areal d'edifizis, in terz è areal da traffic (il rest sa reparta sin areals d'industria, parcs ed areals da recreaziun, deponias ed auter). Creschida è era la surfatscha dal guaud, surtut en las regiuns periferas (pastgiras d'alp allontanadas èn creschidas en).

¹ Differenza da la media da plirs onns en °C

² 100 = media da la seria da mesiraziuns da plirs onns

³ Surfatschas dals lais senza las inslas

⁴ Lunghhezza fin al cunfin svizzer

⁵ Media da plirs onns, livel 2003

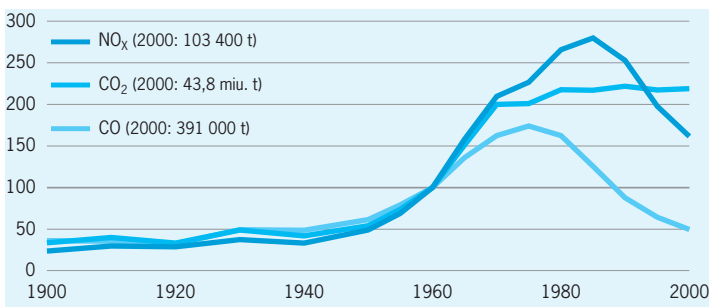
⁶ Statistica d'areal 1992/97

⁷ Senza enclavas

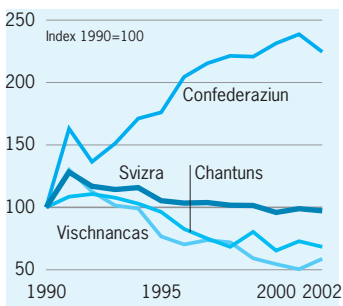
Funtaunas: MeteoSvizra, FAGN, UST, swisstopo

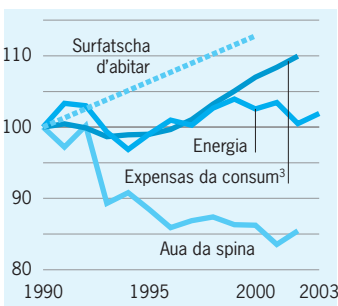
Emissiuns da substanzas nuschaivlas¹ (index 1960=100)

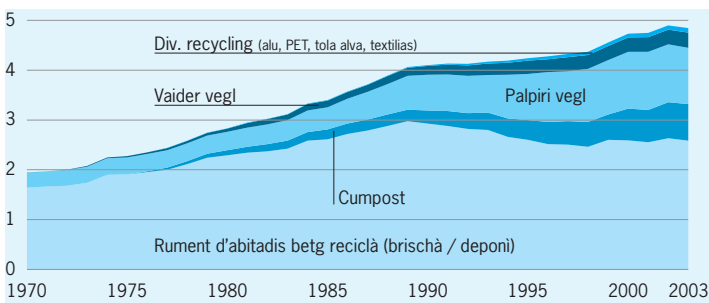
Expensas dal maun public²

Consum (index 1990=100)

Ruments d'abitadis (en miu. t)

¹ A partir dal 1990 factors d'emissiuns dal traffic curregids

² Grevezza netta per pretschs currentis

³ Da las chasadas privatas per pretschs constants, per persuna

Funtauna: UFAGC, UST, Uffizi federal d'energia

Populaziun

Populaziun en ils chantuns e las citads (la fin da l'onn, en 1000)

Chantuns	1980	1990	2000	2003	Esters en % 2003
Turitg (ZH)	1 120,8	1 150,5	1 211,6	1 249,9	22,2
Berna (BE)	911,0	945,6	943,7	952,0	12,3
Lucerna (LU)	294,4	319,5	347,2	353,2	15,3
Uri (UR)	33,5	33,7	35,2	35,1	8,2
Sviz (SZ)	96,6	110,5	130,2	134,9	15,9
Sursilvania (OW)	25,7	28,8	32,4	33,1	11,2
Sutsilvania (NW)	28,3	32,6	38,0	39,0	9,4
Glaruna (GL)	36,1	37,6	38,5	38,5	20,2
Zug (ZG)	75,7	84,9	99,4	103,6	20,0
Friburg (FR)	184,5	207,8	236,3	246,7	15,0
Soloturn (SO)	216,6	226,7	244,0	246,8	17,6
Basilea-Citad (BS)	203,6	191,8	187,7	186,7	28,9
Basilea-Champ. (BL)	219,0	230,1	260,0	264,4	17,8
Schaffusa (SH)	69,0	71,7	73,3	74,0	20,6
Appenzell dador (AR)	47,2	51,5	53,5	53,0	13,4
Appenzell dadens (AI)	12,8	13,6	15,0	15,0	9,8
Son Gagl (SG)	389,0	420,3	449,4	457,3	20,3
Grischun (GR)	161,3	170,4	186,7	186,9	13,8
Argovia (AG)	450,8	496,3	544,3	560,7	19,7
Turgovia (TG)	182,7	205,9	227,3	231,8	19,5
Tessin (TI)	265,6	286,7	310,2	317,3	25,0
Vad (VD)	522,3	583,6	620,3	639,1	27,7
Vallais (VS)	217,8	248,3	276,2	285,0	17,1
Neuchâtel (NE)	157,1	160,6	165,7	167,0	22,8
Genevra (GE)	349,6	376,0	408,8	424,0	37,8
Giura (JU)	64,3	65,7	68,8	69,1	12,0
Svizra	6 335,2	6 750,7	7 204,1	7 364,1	20,4

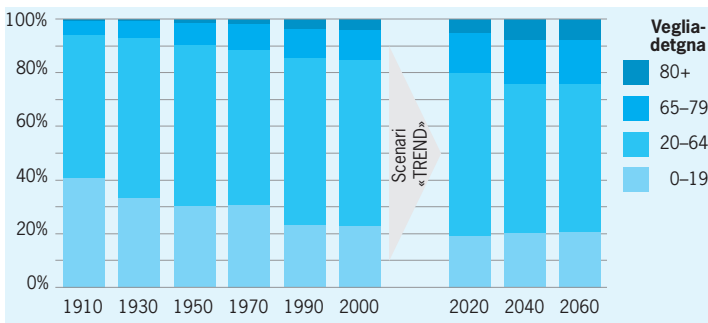
Citads principalas

Turitg	370,1	341,3	337,9	342,8	29,3
Basilea	181,9	171,0	166,0	164,8	30,7
Genevra	156,6	167,2	175,0	178,5	43,5
Berna	146,8	134,6	122,5	122,9	22,8
Losanna	126,3	123,2	114,9	116,8	37,1

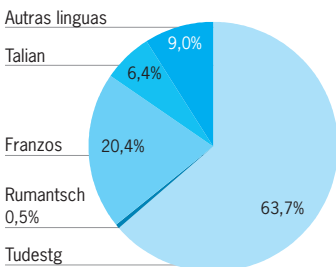
Ina societad pli e pli veglia

Oz datti bler dapli glieud veglia che anc avant 50 onns. Dapi il 1950 è creschì il dumber da las persunas sur 64 per pli ch'il dubel, il dumber da las persunas sur 80 è oz schizunt bun quatter gia uschè aut. La cifra da las persunas sut 20 onns n'è perencunter betg creschida talmain, anzi, dapi ils onns 70 è ella schizunt regressiva. Quest process da vegnir vegl è la consequenza da las meglras aspectativas da vita (p. 26) e dal bass dumber da naschientschas (p. 6). Tenor ils scenaris da populaziun UST vegn quest process anc a cuntinuar ils proxims decennis ed astgass chaschunar, p.ex. en il sector da la segirezza sociala, considerabels problems.

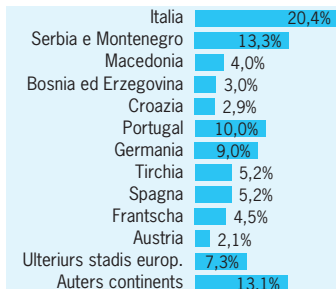
Structura da vegliadetgna

Linguas 2000¹

Derivanza dals esters 2003²

Bleras personas da l'exteriur èn naschidas qua, ma n'han betg il dretg da burgais

La quota da personas da l'exteriur munta a 20,4%². Sch'ins quintass dentant mo quellas personas che abiteschan temporarmain en Svizra, sa reduciss la quota dals esters sin main che 7%. Pli che la mesadad dals abitants senza pass svizzer viva dapi passa 15 onns qua u è gia naschida en Svizra. Cumpareglià cun la cifra da naturalisaziuns da 2,5% (2003: 35 400 personas) datti anc adina in grond retardament d'integraziun. La populaziun estra è giuvna: sin 100 personas en la vegliadetgna da gudogn vegnan mo 8 en la vegliadetgna da renta (Svizzers: 30). En connex cun quai stat er il fatg che 27,0% dals uffants naschids il 2003 en Svizra han ina naziunalitad estra. Il dumber d'immigrants è sa sbassà il 2003 per 6% visavi l'onn precedent. Passa la mesadad dals immigrants vegn da pajais da l'UE/EFTA. Tar ils burgais da l'Italia e da la Spagna è vegnì registrà il 2003 danovamain in surpli d'emigrants.

¹ Popolaziun tenor linguas principalas (dumbraziun dal pievel)

² Popolaziun estra stabla: 1 500 907 personas. Senza personas cun dimora curta (58 123) e personas dal sectur d'asil (64 556; incl. personas recepidas provisoriamain).

Naschientschas vivas 2003

Total	71 848
Mats sin 100 mattas	105,6
Quota dals naschids ordaifer la lètg (%)	12,4
Naschientschas da plirs uffants	1 102
Naschientschas da schumellins	1 083
Dumber dals uffants sin 100 dunnas ¹	139

Mortoris, 2003

Total	63 070
Vegliadetgna:	
0–19 onns	606
20–39 onns	1 339
40–64 onns	8 500
65–79 onns	17 083
≥80 onns	35 542

Migraziuns internaziunalas, 2003

Persunas immigradas	119 783
da questas esters	98 812
Persunas emigradas	76 756
da questas esters	51 046
Saldo da migraziun	43 027
Svizzers	–4 739
Esters	47 766

Migraziuns internas, 2003²

Total arrivads e partids	404 584
--------------------------	---------

Maridaglias, 2003

Total	40 056
Svizzer/Svizra	20 489
Svizzer/Estra	7 970
Ester/Svizra	6 356
Ester/Estra	5 241
Vegliadetgna media tar la maridaglia:	
Umens nubils	30,6
Dunnas nubilas	28,4

Divorzis, 2003

Total	16 799
Cun uffants minorens (%)	45,7
Durada da la lètg:	
0–4 onns	2 124
5–9 onns	5 117
10–14 onns	3 418
≥15 onns	6 140
Divorzis sin 100 lètgs (%) ³	41,3

Chasadas privatas, 2000⁴

Total	3 115 399
Chasadas d'ina persuna	1 120 878
Chasadas da famiglia	1 931 860
da questas:	
Pèrs (maridads) senza uffants	850 189
Geniturs cun uffants	898 294
In genitur cun uffants	161 323
Chasadas betg da famiglia	62 661

Ils blers vivan vinavant en ina famiglia⁵

La famiglia tradiziunala è era oz anc la pli frequenta furma da viver. Bunamain trais quarts da la populaziun vivan en partenanzas – 48% cun uffants, 24% senza uffants (2000). 6% vivan mo cun in genitur. La famiglia tradiziunala – pèr maridà cun uffants – è la furma da viver la pli frequenta tar las persunas da 35 fin 49 onns (58%; per cumparegliaziun: pèrs betg maridads cun uffants 2%).

En general vegnan la lètg e la famiglia spustadas adina dapli: mo mintga tschintgavla dunna da las annadas 1965–69 ha gi in uffant avant il 25avel onn da naschientscha; tar las annadas 1945–49 eran quai anc 44%. Las persunas giuvnas bandunan er pli tard la chasa paterna (23% dals umens da las annadas 1970–74 avant il 20avel onn da naschientscha, 45% dals umens da las annadas 1945–49).

¹ Dumber dals uffants che 100 dunnas partureschan en il decurs da lur vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas observads il 2003 tenor vegliadetgna.

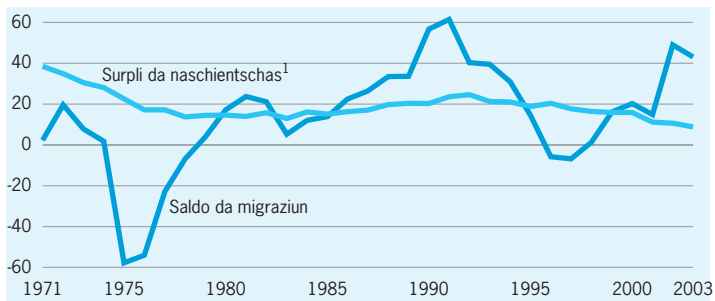
² Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns aifer ina vischnanca.

³ Resumaziun dals divorzis (part da las lètgs che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzi da l'onn observà)

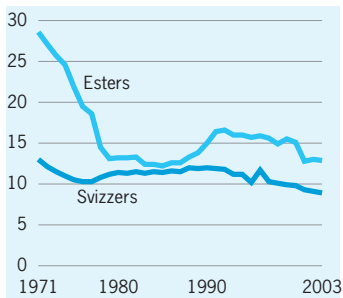
⁴ Dumbraziun dal pievel 2000

⁵ Dumbraziun dal pievel 2000+Mikrozensus Familie 1994/95

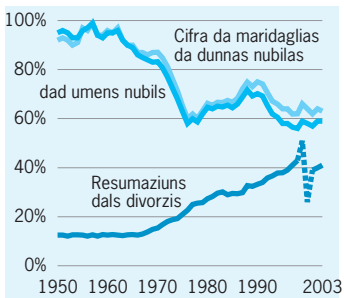
Saldo da migraziun e surpli da naschientschas (en 1000)

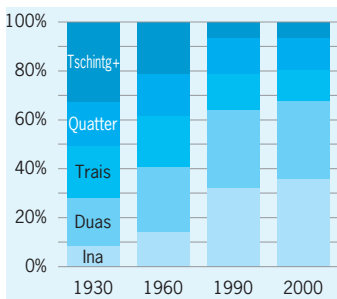
Naschientschas (per 1000 abitants)

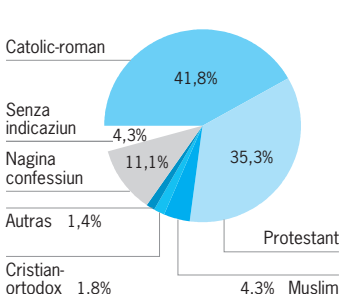
Maridaglias e divorzis²

Grondezza da la chasada³

Religiuns 2000⁴

¹ Naschientschas vivas minus mortoris

² Resumaziun da la cifra da maridaglias: quota d'umens resp. da dunnas nubils sut 50 che vegnan a maridar en il decurs dal temp, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar da l'onn observà. Resumaziun dals divorzis:

vesair remartga 3, pag. 6

³ Dumber da las persunas per chasada.
100% = tut las chasadas privatas (dumbraziun dal pievel, 2000)

⁴ Dumbraziun dal pievel, 2000

Quotas d'activad da gudogn ¹	1971	1980	1991	2000	2003	2004
Total	48,3	48,2	56,8	55,6	56,3	56,2
Dunnas	32,9	34,2	47,6	48,1	50,0	49,8
Umens	64,4	62,9	66,4	63,5	63,3	62,8
Esters	60,4	55,9	66,2	58,9	60,5	59,8
Svizzers	45,9	46,9	54,9	54,8	55,5	55,3

Structura sectoriala ² (en %)	1970	1980	1991	2000	2003	2004
Agricultura ed economia forestala	8,5	6,9	4,3	4,5	4,1	3,7
Industria e commerzi	46,2	38,1	30,2	25,7	23,8	23,7
Servetschs	45,3	55,0	65,6	69,8	72,1	72,6

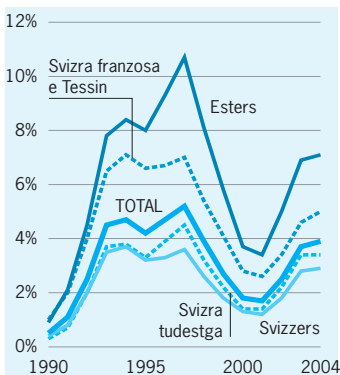
Activitad da gudogn a temp parzial ³ (en %)	1970	1980	1991	2000	2003	2004
Umens	...	...	7,2	10,1	10,7	10,8
Dunnas	...	...	48,2	53,3	55,9	56,5
Total	...	...	24,1	28,8	30,7	31,1

Dischoccupaziun ⁴	1970	1980	1990	2000	2003	2004
Dischoccupads	104	6 255	18 133	71 987	145 687	153 091
Q. dischocc. a lunga vista ⁵ en %	...	...	6,6	20,1	15,9	19,4
Quota da dischoccupads en %	0,0	0,2	0,5	1,8	3,7	3,9
Umens	...	0,2	0,4	1,7	3,7	3,8
Dunnas	...	0,3	0,6	2,0	3,7	4,0

Dischoccupaziun

La dischoccupaziun è colliada stretgmain cun il svilup conjunctural. Dapi ch'ella ha cuntanschi il nivel maximal da 1997 (5,2%), è ella ida enavos fin il 2001 (1,7%) ed è dapi lura puspè s'augmentada. Differentas gruppas da la populaziun en pertutgadas en moda diversa. Las quotas da dischoccupads en relativamain autas tar persunas pauc qualifitgadas e tar persunas da l'exteriur (lur nivel da qualificaziun è en media relativamain bass) sco era en la Svizra latina. Era las dunnas han quotas in pau pli autas ch'ils umens. Tranter las gruppas da vegliadetgna existan dentant mo differenzas minimas.

Quota da dischoccupaziun (media ann.)

¹ Persunas cun e senza gudogn en % da la populaziun (quota d'activad da gudogn brut). A partir dal 1991 valan sco persunas cun activitad da gudogn tut las persunas che lavuran almain 1 ura l'emna (adattaziun a la definiziun da l'uffizi da lavur internaziunal). Ils onns precedents importava la durada da lavur minimala 6 uras l'emna. A partir dal 1991 na cumpiglian las quotas da gudogn betg pli il dumber da persunas senza lavur tenor seco, mabain las persunas senza gudogn tenor normas

internaziunalas. 1971: valur media annuala; a partir dal 1980: 2. quartal.

² Valurs medias annualas

³ Grad d'occupaziun <90%, basa = tut las persunas cun gudogn a la mesadad da l'on

⁴ Dischoccupaziun tenor seco

⁵ Durada da la dischoccupaziun > 12 mais

Funtaunas: UST, seco

Gudogn da lavur, 2004¹

Distribuziun en %	classas da gudogn (en 1000 fr.; per onn, brut)				
	<26	26–51,9	52–77,9	78–103,9	≥104
Total	1,9	14,5	38,8	24,0	20,8
Umens	1,2	9,5	38,2	25,9	25,2
Dunnas	3,9	28,1	40,4	18,8	8,8

Index da la paja reala

1993 = 100	1980	1990	1995	2000	2002	2003
Total	91,2	97,8	100,1	100,3	103,0	103,8
Umens	91,3	97,5	99,9	99,9	102,4	103,1
Dunnas	91,1	98,7	100,4	101,6	104,8	105,8

Index dals pretschs da producents e d'import

Matg 2003 = 100, media annuala	1980	1990	1995	2000	2003	2004
Index general	88,5	103,8	104,3	101,6	99,9	101,0

Index naziunal dals pretschs da consum

Matg 2000 = 100, media annuala	1983	1990	1995	2000	2003	2004
Index general	68,7	82,8	96,7	100,3	102,6	103,4

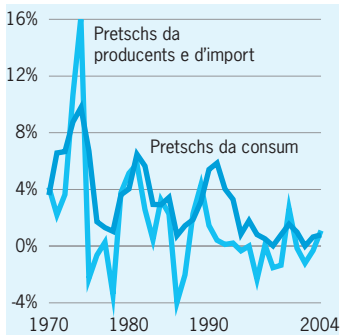
tenor gruppas da consum (elecziun):

Aliments e bavrandas senza alcohol	77,4	92,1	96,9	99,5	105,4	105,9
Fit-chasa	58,5	76,6	96,2	100,2	104,4	105,7
Energia	96,4	81,7	84,6	103,9	99,5	102,7
Tgira da la sanadad	64,2	79,6	96,1	100,0	101,9	102,8
Traffic	68,4	80,5	95,6	100,9	100,8	102,3
Transmissiun d'infurmaziuns	122,2	128,1	155,3	102,5	97,7	97,0

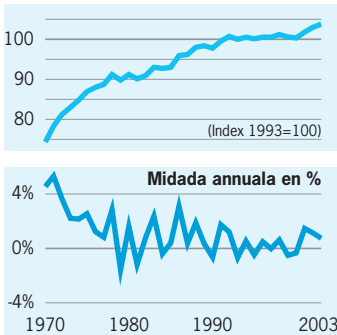
tenor derivanza dals bains:

Svizra	64,0	80,3	97,0	100,1	104,2	105,1
Exteriu	83,3	90,6	95,9	100,9	98,1	98,7

Chareschia annuala

Svilup da las pajas realas

¹ Employiads a temp cumplain senza emprendists

Product naziunal, bilantscha dals pajaments

Product naziunal brut (PNB)

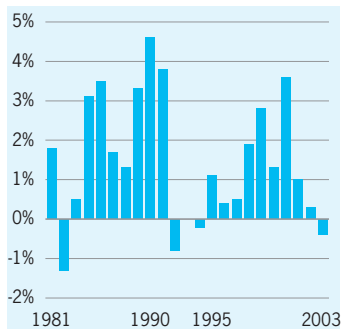
per pretschs current

	En milliuns francs		Midadas en %	
	2002 ^p	2003 ^p	nominal	real
Expensas da consum	311 030	314 980	1,3	0,6
Chasadas privatas e POoE ¹	260 065	262 868	1,1	0,5
Stadi	50 965	52 112	2,3	1,4
Equipaments	51 954	49 874	-4,0	-2,0
Construcziuns	40 922	41 062	0,3	1,8
Midada da las provisiuns	-3 080	-4 354	...	...
Entradas nettas da valurs	926	1 222	...	...
Exports	190 118	191 186	0,6	0,0
Imports	160 806	160 603	-0,1	1,4
Product naziunal brut	431 064	433 366	0,5	-0,4

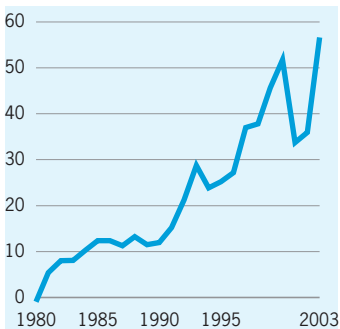
Conto da producziun

Valur da producziun	816 712	813 603	-0,4	-0,9
Taglia sin ils products	28 373	28 775	1,4	0,6
- Subvenziuns dals products	4 230	-3 545	-16,2	-11,3
- Prestaziuns preliminaras	409 791	405 468	-1,1	-1,3
Product naziunal brut	431 064	433 366	0,5	-0,4

Svilup dal PNB (real)

Saldo da la bilantscha dals pajaments (en mia. fr.)

Bilantscha dals pajaments, 2003^p

Bilantscha da la rendita

	En milliuns francs		
	Entradas	Expensas	Saldo
Traffic da rauba	137 062	132 588	4 474
Servetschs	47 065	23 051	24 014
Entradas da chapital e da lavur	85 014	49 883	35 131
Transferiments current	17 978	24 958	6 979
Total	287 119	230 479	56 640

¹ En Svizra; POoE = organisaziuns privatas senza caracter da gudogn en servetsch da las chasadas

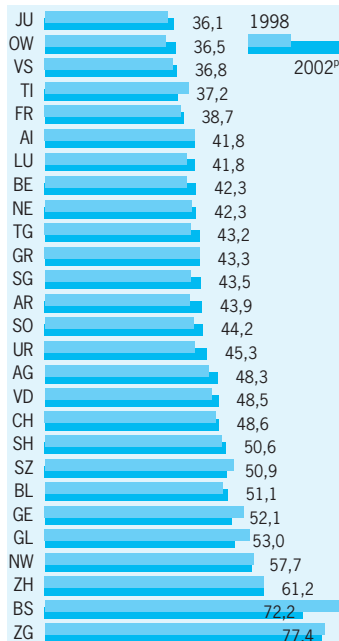
^p Provisori
Funtaunas: UST, Banca naziunala svizra

Entradas dals chantuns, 2002^p

Total	miu. fr.	%	Midadas ¹
ZH	77 009	21,6	2,2
BE	40 524	11,4	0,4
LU	14 708	4,1	-0,9
UR	1 551	0,4	0,1
SZ	6 720	1,9	0,1
OW	1 198	0,3	-2,3
NW	2 187	0,6	-1,1
GL	2 019	0,6	0,9
ZG	7 905	2,2	1,6
FR	9 429	2,6	-0,6
SO	10 802	3,0	0,1
BS	13 781	3,9	7,3
BL	13 338	3,7	-1,8
SH	3 728	1,0	0,8
AR	2 319	0,7	-4,3
AI	615	0,2	-7,4
SG	19 815	5,6	-2,1
GR	8 205	2,3	-1,8
AG	26 761	7,5	-2,1
TG	9 915	2,8	-1,7
TI	11 645	3,3	-1,2
VD	31 151	8,8	0,3
VS	10 254	2,9	-1,3
NE	7 096	2,0	4,7
GE	22 016	6,2	0,6
JU	2 438	0,7	0,7
Svizra	357 129	100,0	0,4

Per abitant (en millis francs)

Grondas differenzas tranter ils chantuns

Las quotas dals singuls chantuns a l'entrada naziunala èn fitg differentas. Quai è d'attribuir per gronda part al dumber varià d'abitants: il pli grond chantun, Turgitg, gudogna radund diesch gia uschè bler sco ils tschintg pli pitschens chantuns ensemen.

Las entradas dals chantuns per abitant infurmeschan mo cun resalvas davart la bainstanza materiala en in chantun. Sper las entradas da las chasadas privatas cumpiglian quellas numnadain era las entradas da las societads da chapital sco era quellas da l'economia publica e da las assicuranzas socialas. Ultra da quai vegnan las entradas da las societads da chapital attribuidas mintgamai al chantun da domicil dal proprietari u al chantun, en il qual sa chatta la sedia principala da l'interpresa. La pli auta entrada naziunala per abitant cuntanschan dapi onns ils chantuns Zug e Basilea-Citad (gist en quests chantuns è natiralmain era la quota da las societads da chapital particularmain auta).

Structura da manaschi e da bransch

Dumber da las interpresas	1991	1995	1998	2001	Midadas en % 98/01
Industria, commerzi	73 966	74 832	75 347	75 989	0,8
Servetschs	216 810	222 828	237 102	241 750	1,9
Grondezzas					
0–9 emploiads ¹	246 781	256 343	272 865	276 596	1,4
10–49 emploiads ¹	35 479	33 435	32 029	33 145	3,5
50–249 emploiads ¹	7 159	6 629	6 340	6 700	5,7
≥250 emploiads ¹	1 357	1 253	1 215	1 298	6,8
Total	290 776	297 660	312 449	317 739	1,7

Emploiads	1991	1995	1998	2001	Midadas en % 98/01
Industria, commerzi	1 291 700	1 114 630	1 024 476	1 046 909	2,1
Servetschs	2 469 209	2 434 185	2 446 952	2 621 559	7,2
Emploiads per interpresa					
Industria, commerzi	17,5	14,9	13,6	13,8	1,5
Servetschs	11,4	10,9	10,3	10,8	4,9

Las pli grondas branschas (Emploiads)	1991	1995	1998	2001	Midadas en % 98/01
Servetschs sanitar e socials	325 445	354 494	374 506	400 747	7,0
Commerzi en detagl e reparatura	389 331	357 456	341 279	356 535	4,5
Servetschs per interpresas ²	255 342	254 265	264 665	304 603	15,1
Industria da construcziun	383 378	338 049	291 121	293 689	0,9
Instrucziun	200 792	214 144	220 959	236 304	6,9
Hotellaria / restauraziun	234 292	221 314	216 690	222 937	2,9
Commerzi a l'engrossa ³	206 736	187 866	189 382	180 785	–4,5
Administraziun publica ⁴	127 206	126 198	127 290	131 836	3,6
Commerzi da credits	133 750	122 576	116 945	124 713	6,6
Construcziun da maschin	174 247	115 813	111 919	109 235	–2,4

Midada da structura e dominanza dals MPM cuntinueschan

La structura da las branschas da l'economia svizra è sa midada vinavant ils onns novanta. Branschas economicas tradiziunalmain fermas dal sector da producziun, sco p.ex. la construcziun da maschin e l'industria da construcziun, han subì considerablas sperditas d'occupaziun. Las branschas da servetschs, sco p.ex. ils servetschs sanitar e socials e l'instrucziun, èn percenter creschidas fitg. La cumpart dal sector da servetschs a l'occupaziun totala è creschida tranter 1991 e 2002 da 66% sin 72%.

Ils manaschis pitschens e mesauns (MPM), pia las interpresas cun main che 250 emploiads, domineschan vinavant. Els cumpiglian 99,7% da las interpresas da l'economia privata, dus terzs dals emploiads lavuran en quels (2001).

¹ Dumber d'emploiads a temp parzial converti en equivalents a temp cumplain

² T.a. cussegliaziun da dretg e d'interpresa, biro d'architectura e d'inschigners, reclama

³ Incl. intermediaziun commerciala

⁴ Incl. assicuranza sociala

Industria e commerzi cun l'exteriur

Producziun industriala

Media annuala 1995 = 100

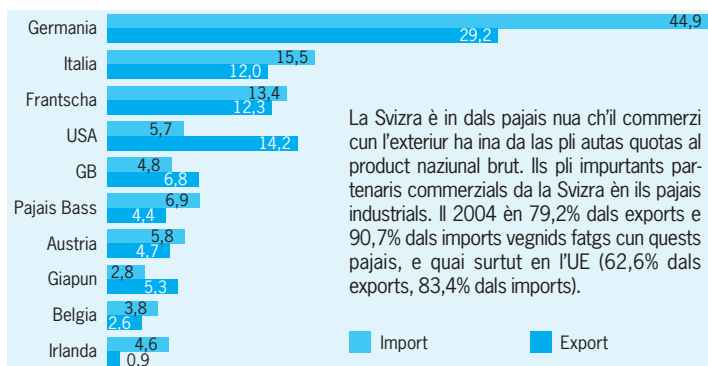
	1990	1995	2000	2001	2002	2003
Total manaschis d'elavuraziun; industria	97	100	123,2	121,8	115,4	115,3
Aliments e bavrondas; elavuraziun da tubac	98	100	93,9	90,0	90,6	89,8
Textilias e vestgadira	109	100	85,3	74,9	69,2	65,9
Rauba da tgirom e chalzers	199	100	65,7	67,4	57,3	55,1
Elavuraziun da laina (senza mobiglias)	110	100	112,0	107,4	107,8	107,9
Manaschis da palpieri, chartun, edizien e stampa	95	100	128,7	118,6	107,2	103,2
Industria chimica	70	100	163,0	172,0	181,7	197,3
Rauba da gumma e da materia sintetica	107	100	115,4	116,7	113,0	115,8
Auters products da minerals na metallics	124	100	128,0	153,7	141,8	148,8
Elavuraziun da metal	117	100	124,1	128,7	116,4	115,1
Maschinas	...	100	123,2	120,8	108,1	101,6
Electronica, mecanica fina, optica, uras	...	100	124,7	114,2	104,0	101,9
Construcziun da vehichels	...	100	96,9	95,6	89,4	85,1

Commerzi cun l'exteriur

en milliuns francs

	Import			Export		
	1990	2003	2004	1990	2003	2004
Total	96 611	123 778	132 423	88 257	130 662	141 735
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	10 287	10 435	2 998	4 341	4 781
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	8 538	8 619	4 984	3 813	3 856
Chemicalias	10 624	27 299	29 467	18 425	45 030	49 445
Metals	9 025	9 704	11 492	7 537	9 919	11 066
Maschinas, electronica	19 794	25 601	27 318	25 527	30 832	33 479
Vehichels	10 230	13 348	13 567	1 485	4 099	4 376
Instruments, uras	5 786	7 499	8 174	13 330	22 638	24 195

Ils pli impurtants partenaris commerzials 2004 (en mia. fr.)

Surfatscha agrara utilisabla (en ha)	1990	2000	2003	Midadas en % 1990–2003
Ers averts	312 606	292 548	283 649	–9,3
Prads artificials	90 319	115 490	122 618	35,8
Prads natirals e pastgiras ¹	634 719	629 416	626 446	–1,3
Viticultura	12 403	13 223	13 079	5,4
Pumicultura	7 336	7 857	7 443	1,5
Ulteriura surfatscha utilisabla	11 107	13 958	13 819	24,4
Total	1 068 490	1 072 492	1 067 055	–0,1

Manaschis agriculs	1990	2000	2003	1990–2003
0–3 ha surfatscha agricula utilisabla	19 819	8 371	7 118	–64,1
3–10 ha	27 092	18 542	16 220	–40,1
10–20 ha	31 630	24 984	23 077	–27,0
20–50 ha	13 590	17 433	17 984	32,3
>50 ha	684	1 207	1 467	6,7
Total	92 815	70 537	65 866	–29,0
da quels manaschis d'agricultura biologica	896	4 902	6 124	583,5
en %	1,0	6,9	9,3	...

Persunas occupadas	1990	2000	2003	1990–2003
Umens	161 484	129 161	121 292	–24,9
Dunnas	92 077	74 161	71 887	–21,9

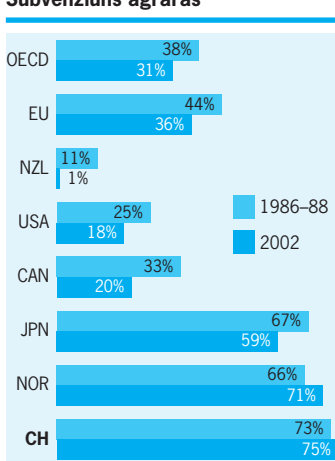
Consum e produczion, 2003

	Cons. (kg) ²	Prod. (%) ³
Latg da consum	97,6	98,3
Verdura	86,8	51,0
Fritgs	91,2	38,4
Graun	73,8	49,3
Charn (net)	52,3	79,4
Tartuffels	45,0	82,4
Zutger	58,1	42,5
Grass vegetals, ielis	16,1	19,3
Chaschiel grass	15,2	112,6
Ovs	10,2	47,2
Peschs, crustaceas	7,7	3,4
Paintg	5,5	97,0

Produczion

en miu. fr.	2002	2003 ^p	2004 [*]
Total	10 381	10 053	10 678
da quai products	5 006	4 996	5 071
d'animals en %	48,2	49,7	47,5

Subvenziuns agraras⁴

¹ Senza pastgiras d'alpegiar

² Per persona

³ Produci en Svizra, en % dal consum

⁴ Quota da las subvenziuns en % da la valor da produczion agrara

^p Valurs provisorias

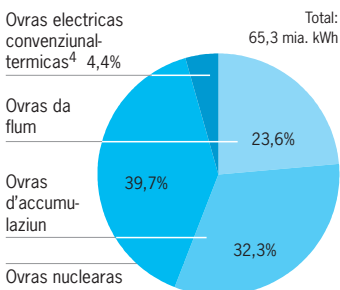
^{*} Stimaziun

Funtaunas: UST, UPS

Consum final tenor purtader d'energia

en terajoule ¹	1980	1990	2000	2001	2002	2003
Products dad ieli	488 300	501 050	510 360	514 540	497 390	504 100
Combustibels	309 480	247 830	217 110	228 860	217 820	227 770
Carburants	178 820	253 220	293 250	285 680	279 570	276 330
Electricitad	126 910	167 670	188 540	193 500	194 500	198 440
Gas	33 740	63 430	95 220	98 840	97 160	102 610
Charvun e cocs	13 630	14 360	5 850	6 170	5 730	5 920
Laina, charvun da lain ²	9 670	17 090	19 970	21 320	21 000	22 420
Chalira a distanza	7 920	10 420	13 280	14 340	14 320	14 790
Rument e ruments industrials	3 700	8 680	15 740	16 810	16 610	17 410
Ultraiuras energias regenerablas ³	...	3 440	6 330	7 110	6 960	7 370
Total	683 870	786 140	855 290	872 630	853 670	873 060

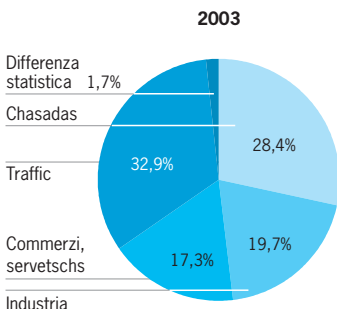
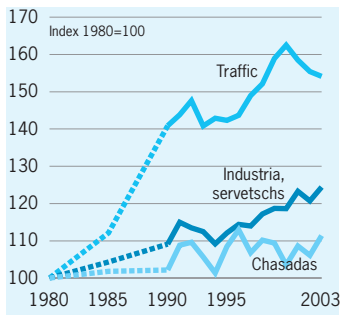
Producziun d'electricitad 2003

Facturs che influenzeschan il consum d'energia

Quai èn surtut la creschientscha economica, il progress tecnic, il traffic, il dumber da la populaziun e da las abitaziuns ed ils pretschs d'energia; ina rolla impurtanta (schebain mo a curta vista) gioga era l'aura. L'augment da l'entir consum d'energia (dapi 1970 per 49%) è en emprima lingia d'attribuir al traffic pli grond.

Consum final tenor gruppas da consumers

¹ 1 terajoule (TJ) correspunda a radund 24 t ieli dad arder u carburants dad ieli resp. radund 0,28 miu. kWh

² A partir dal 1990 nova metoda da retschertga

³ Sulegl, biogas, chalira da l'ambient

⁴ ed autras ovras electricas

Funtauna: Uffizi federal d'energia

La Svizra e l'Europa

				
		Svizra	Germania	Grazia
Populaziun (en 1000; entschatta da l'onni) ^a	2004	7 364	82 532	11 041
Quota da las persunas sut 15 (en %)	2003	16,5	15,0	15,2 ⁷
Quota da las persunas sur 64 (en %)	2003	15,7	17,5	17,3 ⁷
Naschientschas (pro 1000 abitants)	2002	9,9	8,7	9,3
Naschientschas ordaifer la lètg (en %)	2002	11,7	26,1	4,4
Aspectativa da vita tar la naschientscha umens (en onns)	2002	77,8	75,4 ^p	75,4 ^p
Aspectativa da vita tar la naschientscha dunnas (en onns)	2002	83,0	81,2 ^p	80,7 ^p
Maridaglias (pro 1000 abitants)	2002	5,5	4,8	5,3 ^e
Divorzi (pro 1000 abitants)	2002	2,2	2,5	1,0 ^e
Mortalitad da pops (pro 1000 naschientschas)	2003	4,3	4,2 ^p	4,8 ^e
Saldo da migraziun (pro 1000 abitants)	2002	6,7	2,7	1,7
Quota d'esters (en %)	2001	21,0	8,9	6,9
Persunas pro chasada	2002	2,2 ⁷	2,2	2,6
Persunas cun diplom stgalim terziar ¹ (%)	2001	26,0	22,0	24,0
Surfatscha agrara (en % da la surfatscha totala)	2001	36,9	48,8	66,0
Surfatscha da guaud (en % da la surfatscha totala)	2001	30,8	30,3	22,8
Emissiuns da CO ₂ dependantas da l'energia (en t pro abitant)	2002	5,9	10,1	8,2
Autos da persunas (pro 1000 abitants)	2002	510	542	339
Accidents da traffic ² sin via – disgraziads pro 1 miu. abitants	2000	82	91	198
Persunas cun gudogn en l'agricultura (en %) ³	2003	4,1	2,4	16,0
Persunas cun gudogn en l'industria (en %) ³	2003	23,9	27,2	23,4
Persunas cun gudogn en ils servetschs (en %) ³	2003	72,0	70,3	60,6
Quota da gudogn ⁴ dunnas	2003	59,4	49,7	37,8
Quota da gudogn ⁴ umens	2003	76,7	65,4	60,2
Quota dals dischoccupads	2003	4,1	9,8	8,9
Dunnas	2003	4,5	9,3	13,6
Umens	2003	3,8	10,2	5,7
Dunnas en plazzas parzialas (en %) ⁵	2003	56,5	40,8	7,5
Umens en plazzas parzialas (en %) ⁵	2003	11,0	6,1	2,2
Temp da lavur emnil (uras) ⁶	2003	41,7	39,6	41,0
Exports pro abitant (en US\$)	2002	11 649	7 469	937
PNB standardisà tenor la capacitad d'acquist pro abitant (en US\$)	2003	32 500	27 100	20 300
PNB, creschament annual real (en %)	2003	-0,4	-0,1	4,5
Rata d'inflaziun	2004	0,8	1,8	3,0
Deficit public (en % dal PNB)	2003	-0,2	-3,9	2,6
Daivets publics (en % dal PNB)	2003	55,4	64,2	103,0

¹ Da la populaziun tranter 25–34 onns

² Accidents cun donn da persunas

³ En % da tut las persunas cun gudogn

⁴ Persunas activas (persunas cun gudogn e dischoccupads) en % da las dunnas resp. dals umens sur 15.

⁵ En % da las dunnas resp. dals umens cun gudogn

⁶ Indicaziuns mo per occupads a temp cumplain

⁷ 2000

⁸ 2002

⁹ 2001

							
Spagna	Frantscha	Italia	Pajais bass	Austria	Svezia	Reginavel uni	EU-15
42 345	59 901	57 888	16 258	8 114	8 976	59 652	382 673
14,6 ⁸	18,7	14,4 ⁹	18,6	16,6	18,0	18,9 ⁹	16,5
17,1 ⁸	16,3	18,0 ⁹	13,7	15,5	17,2	15,6 ⁹	16,8
10,3	12,8	9,4	12,5	9,7	10,7	11,3	10,5
26,6 ^e	44,3	10,8 ^e	29,1	33,8	56,0	40,6	30,6 ^p
75,8 ^e	75,8 ^p	76,8 ^p	76,0	75,8	77,7	75,9	75,8 ^e
83,5 ^e	83,0 ^p	82,9 ^e	80,7	81,7	82,1	80,5	81,6 ^e
5,1 ^p	4,7	4,6 ^p	5,2	4,5	4,3	5,3 ^p	4,8 ^e
1,0 ^p	2,1 ^p	0,7 ^e	2,1 ^p	2,4 ^e	2,4	2,7 ^e	2,0 ^e
3,2 ^e	3,9 ^e	4,3 ^e	4,8 ^p	4,5	2,8	5,3 ^e	4,3 ^e
15,8 ^p	1,1 ^p	6,1	1,7	5,1	3,5 ^e	2,1 ^e	3,4 ^e
4,8	5,5	2,5	4,3	8,8	5,3	4,2	5,1 ^e
3,0	2,4	2,6	2,3	2,4	...	2,3	...
36,0	34,0	12,0	27,0	14,0	37,0	29,0	...
58,8	56,2	44,4	57,3	41,2	7,7	69,4	44,5
33,3	31,6	23,3	9,5	41,6	73,5	11,6	38,2
7,8	6,1	7,4	11,0	8,2	5,6	8,9	8,3 ⁷
459	491	591	425	496	454	447	491
145	137	111	68	120	67	60	109
5,7	4,1	4,4	3,3	12,9	2,3	0,9	4,0
29,1	21,7	29,0	18,9	23,8	22,8	18,7	24,6
65,3	74,3	66,5	77,7	63,3	74,8	80,4	71,4
42,6	49,9	37,3	56,3	50,8	58,9	54,8	48,1
66,3	62,9	62,1	73,2	68,0	66,7	70,4	65,8
11,1	9,0	8,9	3,6	4,7	5,6	4,8	8,0
15,8	9,9	11,9	3,8	4,3	5,0	4,0	8,8
7,9	8,2	6,9	3,5	5,1	6,1	5,4	7,4
17,1	29,9	17,2	74,2	35,3	35,4	44,3	34,0
2,6	5,5	3,3	22,0	4,8	11,3	10,2	6,8
40,3	38,8	38,6	38,8	40,0	39,8	43,2	40,0
3 047	5 211	4 442	13 772	9 038	9 091	4 683	5 641 ¹⁰
24 500	27 800	26 600	30 300	30 600	28 900	29 900	27 400
2,5	0,5	0,3	-0,9	0,8	1,5	2,2	0,8
3,1	2,3	2,3	1,4	2,0	1,0	1,3	2,0
0,3	-4,1	-2,4	-3,2	-1,3	0,7	-3,2	-2,6
50,8	63,7	106,2	54,8	65,0	51,8	39,8	64,2

¹⁰ EU-25

^p Provisorii

^e Stimaziuni

Funtauas: UST, Eurostat, EU, IEA, OECD, UNECE

Dumonda ed offerta, 2003

	Letgs, plazs da dormir		Pernottaziuns	
	en 1000	en %	en 1000	en %
Hotels e manaschis da cura	259	24,6	32 086	49,4
Chalets, abitaziuns da vacanzas	360	34,3	17 960	27,6
Campadis, piazzas per rulottas	206	19,5	7 072	10,9
Albierts per giuvenils	6	0,6	829	1,3
Alloschaments da gruppas	222	21	7 014	10,8
Total	1 053	100	64 961	100

Bilantscha dal traffic dad esters

(en miu. fr.)	1980	1990	2000	2002	2003 ^p
Entradas	5 602	10 296	13 134	12 269	12 083
Expensas	4 060	8 159	10 718	10 306	10 061
Saldo	1 542	2 137	2 416	1 963	2 022
Entradas dal turissem intern	5 200	7 400	9 678	9 680	9 624

Turissem internaziunal

Svizzers a l'exteriur¹ 2002^p

Frantscha	3 074
Italia	1 435
Spagna	1 210
Germania	1 162
Austria	817
GB	596
USA	254
Grezia	221
Tirchia	143
Tailanda	129
Pajais Bass	128
Ungaria	127

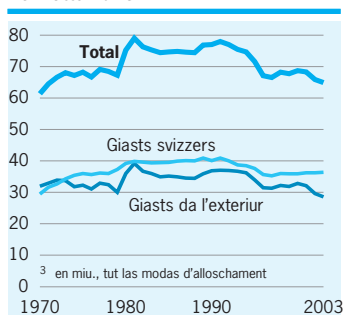
¹ Arrivas en 1000 (total: 11,4 miu.)

Giaists en Svizra² 2003

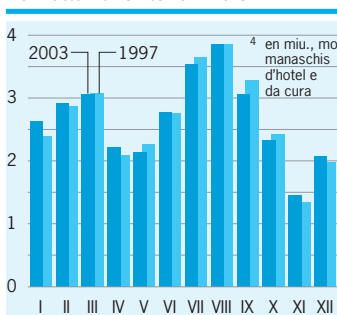
Germania	1 890
GB	613
USA	598
Frantscha	489
Italia	435
Giapun	321
Pajais Bass	285
Belgia	192
Austria	145
Spagna	138
India	85
Canada	66

² Arrivas en 1000 (total: 6,54 miu., senza parahotelaria, ulteriurs 6,26 miu. giasts svizzers)

Pernottaziuns³

Pernottaziuns⁴ tenor mais

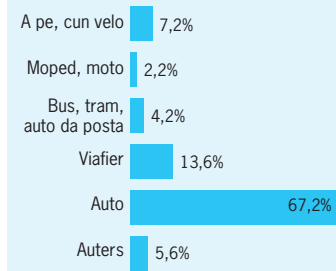
Rait en km	1970	1980	1990	2000	2003
Viafier	4 991	4 982	5 030	5 062	...
Via ¹	60 139	66 545	70 970 ¹	71 132 ^{1,2}	71 293 ^{1,2}
da quai via naziunala	651	1 171	1 495	1 638	1 759
Dumber da vehichels (via)	1970	1980	1990	2000	2004
Autos da personas	1 383 204	2 246 752	2 985 399	3 545 247	3 811 351
Motos	142 107	137 340	299 264	493 781	583 010
Vehichels per il transport da rauba	106 997	169 402	252 136	278 518	298 193
da quels autos da furniziun	...	...	196 845	227 316	247 393
Accidents da traffic sin via	1970	1980	1990	2000	2003
Accidents da traffic sin via					
cun personas blessadas	28 651	25 649	23 834	23 737	23 840
Morts	1 694	1 246	954	592	546
Blessads	35 981	32 327	29 243	30 058	30 098
grev blessads	18 314	14 782	11 182	6 191	5 862
lev blessads	17 667	17 545	18 061	23 867	24 236
Prestaziuns da traffic ³	1970	1980	1990	2000	2003
Traffic da personas viafier ⁴	9 339	9 964	12 678	14 665	...
Traffic da personas via ⁵	45 882	67 041	77 759	85 086	90 022 ^e
Traffic da rauba viafier ⁴	6 983	7 799	8 862	10 861	...
Traffic da rauba via	4 846	7 287	11 548	21 949	...

Traffic da rauba che traversa las Alps, 2003⁶

(en milliuns tonnas nettas)	Total	Viafier Transit (%)	Midadas ⁷	Total	Via Transit (%)	Midadas ⁷
Frantscha	7,8	26,9	-15,2	25,2	32,9	-1,9
Svizra	19,9	84,9	8,2	11,6	65,5	38,1
da quai Gottard	14,3	83,9	-4,0	9,2	69,6	31,4
Austria	10,7	81,3	30,5	28,7	90,6	8,7
Total	38,5	71,9	7,5	65,5	64,0	8,3

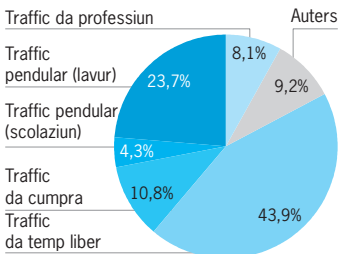
Utilisaziun dals meds da transport

Relativ als kilometers fatgs per persuna, 2000

Scopo dal transport

Relativ als kilometers fatgs per persuna, 2000 (total: 37,1 km/di)

¹ Vias communalas: stadi 1984

² Reclassificaziun da vias chantunalas e vias communalas resguardada a partir dal 1998; indicaziuns provisorias

³ En milliuns kilometers da personas resp. en milliuns tonnas kilometricas

⁴ Be viafiers

⁵ Traffic privat

⁶ Viafier: Alps Mt Cenis-Brenner; Via: Alps Fréjus-Brenner

⁷ Augment visavi 1999 en %

^e Extrapolaziun

Funtaunas: UST, UFST (Uffizi federal da svilup territorial)

Construir ed abitar

Expensas da construcziun

(en miu. fr.)	1980	1990	2000	2002	2003
Total	25 336	49 182	43 708	44 211	44 633
Expensas publicas	8 448	14 993	15 983	16 600	15 949
Construcziun bassa da quai vias	5 037	7 999	10 060	10 087	9 709
Construcziun auta	...	...	5 221	4 395	4 357
Ulteriuras expensas da quai abitar	3 411	6 994	5 923	6 513	6 240
	16 918	34 189	27 725	27 612	28 684
	...	...	17 147	16 520	18 962

Construcziun d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2002	2003
Chasas d'abitar novas cun abitaziuns	20 806	16 162	16 962	14 185	15 202
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	13 768	10 840	11 469
Abitaziuns novas cun 1 chombra	40 876	39 984	32 214	28 644	32 096
2 chombras	2 122	2 010	528	360	459
3 chombras	4 598	5 248	1 779	1 401	1 792
4 chombras	7 094	8 937	4 630	4 230	5 003
5 chombras u dapli	11 557	12 487	10 783	9 849	10 728
	15 505	11 302	14 494	12 804	14 114

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2002	2003
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 574 988	3 638 187	3 671 892
da quai vidas (%)	0,74	0,44	1,49	1,04	0,91

Trend ad abitaziuns pli grondas ...

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta pli spert che quel da la populaziun. Tranter 1990 e 2000 è quel d'abitaziuns creschì per 8%, quel da la populaziun per 6%. Il dumber da personas en media per abitaziun è sa reduci da 2,4 sin 2,3. A medem temp è la surfatscha d'abitar en media per persona s'augmentada da 39 m² sin 44 m².

... ed a chasas d'ina famiglia

La quota da las chasas d'ina famiglia al dumber total da bajetgs è creschida tranter 1970 e 2000 da 40% sin 56%. 75% dals bajetgs novs cun abitaziuns èn oz (2003) chasas d'ina famiglia. Quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

La quota da proprietad d'abitaziuns è anc adina bassa

La gronda part da las abitaziuns (73,3%) tutga a personas privatas (2000) – e betg, sco supponì savens, a personas giuridicas. Tuttina è la quota da proprietad d'abitaziuns en Svizra relativamain bassa: be 34,6% da las abitaziuns abidades permanentamain èn vegnidas duvradas il 2000 dals proprietaris sezs. Quai è lunschor la pli bassa quota en tut ils pajais europeics. Malgrà tut è la quota da proprietad d'abitaziuns s'augmentada dapi 1970, quai ch'è d'attribuir a l'augment rapid da la proprietad en condomini.

Structura d'expensas¹

da las chasadas privatas, 2002 %

Expensas da consum	62,2
Aliments, bavrondas senza alcohol	8,4
Bavrondas cun alcohol e tubacs	1,3
Vestgadira e chalzers	3,2
Abitar ed energia	17,6
Mobigliar	3,0
Tgira da la sanadad	4,3
Traffic	7,2
Transmissiun d'infurmaziuns	1,8
Divertiment, recreaziun e cultura	6,5
Furmaziun	0,4
Restaurants e chasas d'alloschi	6,2
Ulteriura rauba e servetschs	2,3

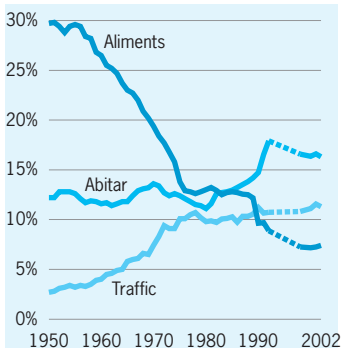
Expensas da transfer 37,8

Assicuranzas	21,8
Contribuziuns da l'assicuranza sociala ²	9,6
Assicuranza da malsauns (assic. da basa)	5,1
Assicuranza da malsauns (assic. suppl.)	1,9
Ulteriuras contribuziuns d'assicuranza	5,2
Taglias e taxas	13,6
Contribuziuns ed auters transfers	2,4

Expensas mensilas

per chasada en francs	7867
Persunas per chasada	2,4

Expensas da las chasadas⁴

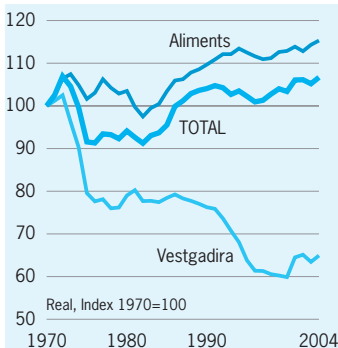
La structura d'expensas è sa midada

La quota da las expensas da consum a las expensas totalas dal budget è sa sbassada considerablmain tranter 1990 e 2002 (da 69% sin 62%). Creschida è dentant la quota da las expensas da transfer (taglias ed assicuranzas) – betg il davos pervi da las premias da las cassas da malsauns. La quota da lezzas è s'augmentada da 4,2% sin 7,0% (incl. assicuranzas supplementaras). Er entaifer las expensas da consum è la structura sa midada: las expensas per aliments, vestgadira e mobigliar èn sa reducidas fermamain; las expensas per abitar, tgira da la sanadad, transmissiun d'infurmaziuns, divertiment, recreaziun e cultura percenter èn s'augmentadas.

Svieutas dal commerzi en detagl, 2004³

Aliments e products da giuditment	0,9
Vestgadira e chalzers	2,4
Ulteriuras gruppas	1,5
Total	1,4

Svieutas dal commerzi en detagl

¹ En % da las expensas totalas dal budget

² Senza assicuranzas da malsauns

³ Midada reala visavi l'onn precedent en %

⁴ Quotas d'importants posts d'expensas da las chasadas privatas (emplojads), 100 % = tut las expensas

Rendaquints en miliardas francs	Entradas		Expensas		Surplis	
	2002	2005 ³	2002	2005 ³	2002	2005 ³
Confederaziun	51,4	51,0	51,9	54,1	-0,5	-3,0
Chantuns	66,3	68,1	66,6	70,8	-0,3	-2,8
Vischnancas ¹	43,6	45,2	42,5	45,9	1,1	-0,7
Total²	134,6	136,3	134,3	142,8	0,3	-6,5

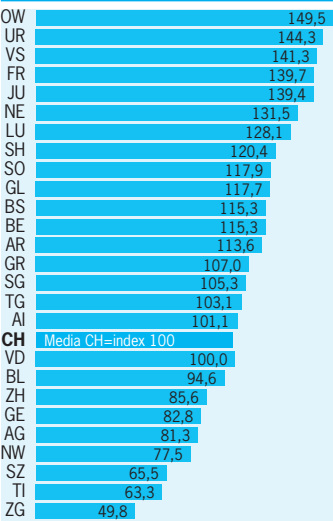
Daivets (en mia. fr.)	1980	1990	2000	2003	2004 ³	2005 ³
Confederaziun	31,7	38,5	105,3	124,3	131,8	129,5
Chantuns	22,4	30,5	64,2	77,9	80,3	83,1
Vischnancas ¹	23,0	29,0	38,0	39,0	39,9	40,6
Total	77,1	98,0	207,5	241,2	252,0	253,2

Structura da las entradas e da las expensas 2002

Entradas	134 610	38,2
Taglias	95 697	44,7
dad entradas, facultad	67 753	24,7
Taglias sin possess e sin las expensas	1 895	-
Taglias da consumaziun	26 049	100,0
Ulteriuras entradas	38 913	22,1

Expensas	134 253	38,7
Administraziun generala	8 818	21,8
Giustia, polizia	7 514	9,4
Defensiun naziunala	5 162	92,7
Furmaziun	25 786	15,7
Cultura, temp liber	4 187	16,3
Sanadad	18 047	1,3
Bainstar social	25 411	50,8
Traffic	14 671	60,5
Ambient, planificaziun territoriala	4 909	16,2
Agricultura	4 541	89,6
Expensas da finanzas	10 317	94,7
Ulteriuras expensas	4 890	63,5

Chargia fiscal⁴ 2003

Quota fiscal creschinta

La quota fiscal (summa da las entradas fiscalas inclus las contribuziuns da l'assicuranza sociala en relaziun cun il product naziunal brut) è creschida dapi 1970 per bunamain la mesadad. Ella è s'augmentada bler pli fitg tar las contribuziuns da l'assicuranza sociala che tar las taglias. Cumpareglià cun l'exteriur è la quota da la Svizra da 30,3% (2002) relativamain buna. Questa valor è pli auta che la media dals Stadis Unids e dal Giapun (sut 30%), ma considerablamain pli bassa che la media da l'UE-15 (40,6%). La quota da la Svizra è dentant s'augmentada dapi 1990 pli ferm ch'en la maiortad dals ulteriurs pajais da l'OECD.

¹ Per part stimaziuns
² Senza dumbraziuns dublas
³ Budget

⁴ Taglias sin entradas e facultad da persunas natiralas
Funtaunas: Administraziun federala da finanzas,
Administraziun federala da taglia

Summa da bilantscha e gudogns da las bancas, fin 2003

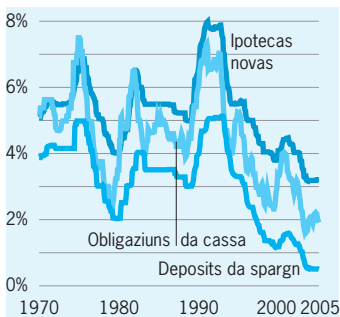
Gruppas da bancas	Dumber d'instituts		Summa da bilantscha en miu. fr. midadas ¹		Gudogn ann. en miu. fr.		Sperdita ann. en miu. fr.
	1990	2003					
Bancas chantunalas	29	24	310 664	-0,7%	1 207	-	-
Bancas grondas	4	3	1 408 660	-2,5%	7 053	-	-
Bancas reg. e cassas da spargn	204	83	80 619	2,3%	364	-	-
Bancas Raiffeisen ²	2	1	102 140	10,2%	453	-	-
Ulteriuras bancas	218	190	301 519	3,8%	3 501	89	-
Filialas da bancas estras	16	26	16 012	-2,6%	109	20	-
Banchiers privats	22	15	17 427	7,4%	191	-	-
Total	495	342	2 237 042	-0,7%	12 878	108	-

Structura da bilantscha da las bancas, 2003

Activas	%
Meds liquids	0,8
Pretensiuns da palpiris monetars	2,9
Pretensiuns visavi bancas	28,1
Total credits	41,6
Pretensiuns visavi clients	15,7
Pretensiuns ipotecaras	25,9
Effectivs da commerzis en vaglias	12,1
Investiziuns finanzialas	4,1
Participaziuns	1,7
Investiziuns realas	0,9
Ulteriuras activas	7,8
Total	100,0
da quai exterior	59,0

Passivas	%
Duairs da palpiris monetars	2,5
Duairs visavi bancas	29,1
Daners da clientella	52,2
Duairs en furma da spargn	11,5
Duairs en furma d'investiziuns	4,4
Ulteriurs duairs a vista	11,5
ed a temp	16,1
Obligaziuns da cassa	1,4
Emprests ed emprasts ipotecars	7,2
Ulteriuras passivas	10,9
Agens meds	5,4
Total	100,0
da quai exterior	53,0

Tschains da las bancas chantunalas

Curs da devisas³

	2000	2002	2004
US\$ 1	1,6886	1,5556	1,2419
Yen 100	1,5676	1,2423	1,1483
EURO 1	1,5578	1,467	1,5437
£ 1	2,5556	2,3329	2,2746

Assicuranzas privatas 2003

(en miu. fr.)	Entradas	Expensas
Assicuranza da vita	41 201	41 249
Accidents e donns	44 856	27 021
Reassicuranza	29 270	14 104
Total	115 327	82 374

¹ Midada visavi l'onn precedent en %

² In'associazion cun 470 instituts colliads (fin da l'onn 2003)

³ Media annuala, com. interbancar (acquist), en francs svizzers

Funtaunas: Banca naziunala svizra,
Uffizi federal d'assicuranzas privatas

Segirtad sociala

Quint general da la segirtad sociala (en miu. francs senza dumbraziuns dublas)

Indicatur als pli impurtants	1990	1995	2000	2001	2002
Expensas totalas	63 207	95 577	113 737	118 942	123 472
da quai prestaziuns socialas	56 566	87 560	103 429	108 203	112 347
Entradas	86 063	117 082	135 975	135 731	133 126
Quota da las expensas socialas ¹	19,76	25,68	27,35	28,13	28,86

Expensas totalas ed entradas tenor rescims 2002

Expensas totalas (en miu. francs, senza dumbraziuns dublas)

Assicuranzas	103 290	Pajaments continuads dal salari	4 063
Assicuranza per vegls e surv. AVS	28 859	Prest. tenor basegn	7 509
Prevenziun professiunala PP	34 590	Prest. supplementaras PS (AVS, AI)	2 528
Assicuranza d'invaliditad AI	9 793	Agid social	2 233
Assicuranza da malsauns oblig. AMO	15 659	Politica d'asil	958
Ass. oblig. cunter accidents AOA	5 213	Autras	1 790
Ass. cunter la dischoccupaziun AD	4 186	Subvenziuns	8 610
Supplements da famiglia chantunals SF	4 544	Sistem sanitar	7 311
Assicuranzas finanzadas dal stadi	446	Autras	1 299

Entradas (en miu. francs, senza dumbraziuns dublas)

AVS	28 561	AOA	6 202
PP	42 203	AD	6 659
AI	8 756	SF chantunals	4 677
AMO (LAM)	15 647	Ulteriurs rescims	20 421

Prestaziuns socialas tenor funcziuns (en miu. francs senza dumbraziuns dublas)

	2001	2002		2001	2002
Vegliadetgna	48 283	47 950	Famiglia/uffants	5 441	5 783
Malsogna/tgira d. sanadad	28 048	29 858	Dischoccupaziun	2 564	3 864
Invaliditad	13 847	14 642	Exclusiun sociala	2 714	2 838
Survivenza	6 659	6 765	Abitar	647	647

Entradas tenor genres d'entradas (en miu. francs senza dumbraziuns dublas)

	2001	2002		2001	2002
Contribuziuns socialas	77 226	77 772	Contribuziuns statalas	29 874	31 500
Patruns	43 455	43 418	Confederaziun	14 444	14 697
Lavurants	31 598	32 126	da quai per intents specifics	3 959	3 890
Independents, ulteriurs	2 174	2 228	Chantuns	11 697	12 822
Premias per chau (LAM)	11 283	12 448	Vischnancas	3 733	3 981
Retgavs da facultad	16 082	9 996	Ulteriuras entradas	1 265	1 410

Assicuranzas socialas: Retschaviders l'onn 2003 (en 1000)

AVS: ren. vegliadetgna	1 584,8	PP ³ : rentas vegliad. ⁴	437,3	AI: rentas invalid.	271,0
AVS: rentas supplement.	74,4	PP ³ : rentas surviv. ⁴	218,4	AI: rentas suppl.	185,4
AVS: rentas survivents	132,0	PP ³ : rentas invalid. ⁴	117,8	PS a l'AI	79,2
PS ² a l'AV	128,8	PP ³ : ulter. rentas ⁴	29,4	AA ⁵ : rentas surviv.	28,4
PS ² a l'AS	3,9	AD	316,8	AA ⁵ : rentas invalid.	82,8

¹ Expensas totalas en % dal PNB

² Prest. supplementaras assicuranza per vegls/ass. surviv.

³ Prevenziun professiunala

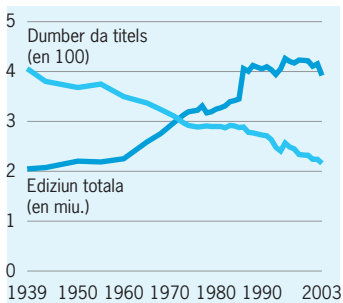
⁴ Onn 2002

⁵ Assicuranza cunter accidents

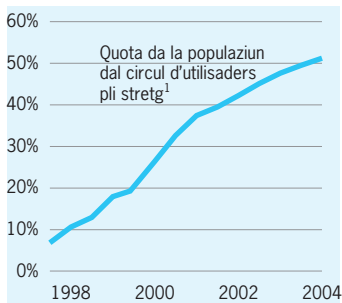
Funtaunas: UST, UFAS

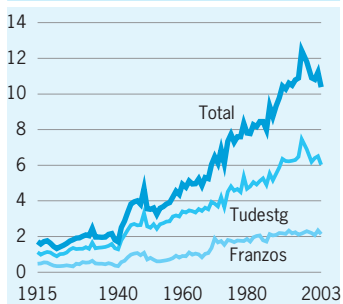
Gasettas cunter pajament

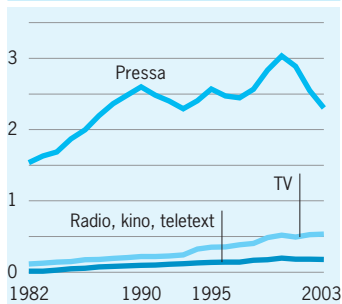
Utilisaziun da l'internet

Producziun da cudeschs² (en 1000)

Expensas da reclama³ (en mia. fr.)

Las trais gasettas quotidianas legidas il pli savens 2004, lecturs en 1000

Svizra tudestga	Svizra franzosa	Tessin	
20 Minuten	782	Le Matin	331
Blick	736	24 heures	245
Tages-Anzeiger	573	Tribune de Genève	187
		Corriere del Ticino	113
		La Regione Ticino	94
		Giornale del Popolo	63

Utilisaziun da las medias

en min. per di	D	F	I	D	F	I
Televisiun ⁴	113	129	128	141	168	175
Radio ⁵	...	...	...	111	105	106
Lectura ⁶	29	22	32	31	29	29

¹ Persunas sur 14 onns utilischeschan l'internet pliras gia l'emna

² Titels producids en Svizra ed en vendita en las librerias

³ Cifras nettas, qvd. senza expensas per la concepziun e la realisaziun

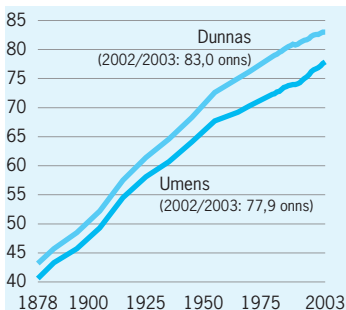
⁴ Per persuna a partir da 3 onns en media per di, (gli-du)

⁵ Per persuna sur 15 onns en media per di, (gli-ve)

⁶ Per persuna sur 15 onns en media per di, (gli-du)

Funtaunas: WEMF/REMP, SRG/SSR idée suisse, SLB/BN, Pressa svizra

Aspectativa da vita

Durant il tschientaner passà è l'aspectativa da vita creschida considerablamain e quai surtut perquai che la mortalitad da pops è sa sminuida. Per las dunnas è l'aspectativa da vita creschida pli ferm che per ils umens. Lezs moran savens pli baud (avant il 70avel onn da vita) – cunzunt pervia d'accidents ed intervenziuns violentas, cancer dal lom e zirrosa epatica. Tar las dunnas è l'aspectativa da vita restada constanta dapi 2002, tar ils umens è ella creschida per 0,3 onns.

Stadi da sanadad

88% dals umens ed 84% da las dunnas inditgeschan (2002) d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens resp. 4% da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Ma betg darar paran maldispostadads temporaras da disturbar considerablamain la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onni durant 11 dis incapabels da lavurar pervi da malsognas u accidents, sin nivels da furmazion pli auts main savens (8,7), sin nivels pli bass pli savens (15,6).

Malsognas infectusas¹ 2003

Infecziuns gastrointestinalas acutas	7 925
Meningitis	87
Epatitis B	110
Tuberculosa	623
AIDS	179

Accidents 2003

	Dunnas	Umens
Accidents da lavur ²	53 842	203 583
Accidents ordaifer il temp da lavur	173 165	303 797

Impedids³ 2003

Grad d'invaliditad	Dunnas	Umens
40–49%	4 901	3 856
50–59%	19 815	20 499
60–69%	7 512	8 356
70–100%	75 393	101 735

Raschuns da mort 2002

Tut las raschuns da mort

	Umens	Mortoris Dunnas	Quota da mortalitad ⁴ Umens	Quota da mortalitad ⁴ Dunnas
Tut las raschuns da mort	29 727	32 041	699,0	438,0
Malsognas infectusas	323	304	7,9	4,9
Malsognas da cancer en total	8 356	6 863	199,0	121,0
Sistem da la circulaziun dal sang	10 428	13 310	238,0	153,0
Malsognas dal cor ischemas	4 939	5 111	113,0	58,7
Malsognas cerebrovasculares	1 716	2 623	38,2	30,6
Organs da respiraziun en total	2 144	1 918	47,8	23,2
Accidents ed intervenziuns violentas	2 218	1 435	56,7	25,0
Accidents en total	1 122	886	28,5	12,7
Suicidis	980	466	25,3	10,5

Mortalitad da pops

	1970	1980	1990	2000	2002	2003
pro 1000 naschientschas vivas	15,0	9,1	6,8	4,9	4,5	4,3

¹ Cas novs da malsogna

² Incl. accidents da lavur ed accidents ordaifer il temp da lavur senza indicaziuns

³ Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditad

⁴ Quota standardisada tenor vegliadetgna 100 000 abitants

Funtaunas: UST, Uffizi federal da sanadad publica, Uffizi federal d'assicuranzas socialas

Consum da drogas illegalas e da stimulants legals (2002)

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e giuvens creschids – per gronda part mo in pèr giadas u da temp en temp. Da las persunas tranter 15 e 39 onns consumeschan circa 4% almain ina giada ad emna cannabis; il 1992 eran quai pir 2%. Ord vista da la sanadad publica è però il consum d'alcohol e da tubac bler pli gravant che quel da cannabis. En tut fiman radund 31% da la populaziun, 26% da las dunnas e 36% dals umens. Questas cifras èn creschidas dapi il 1992, il pli marcant tar las persunas giuvnas da 15–24 onns, oravant tut tar las dunnas (dunnas: da 26% sin 35%; umens: da 36% sin 40%). La part da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida sin 16% (1992: 21%). Sco alcoholics vegnan considerads en Svizra radund 5% da las persunas tranter 20 e 74 onns (umens: 8%; dunnas: 2%).

Servetschs 2002

duvrads l'onn precedent, en %	Dunnas	Umens
Consultaziuns dal medi	82,1	71,3
Dis d'ospitalisaziun	13,0	10,6

Spitals, chasas da tgira

	1996 ²	2002 ³
Total letgs da spital	47 029	43 964
da quai:		
Letgs per la tgira generala	31 665	27 230
Clinicas da psichiatria	9 096	8 252
Letgs da chasas da vegls u da tgira ...		85 454

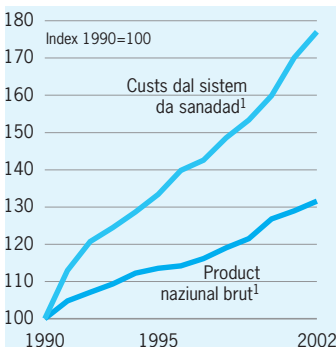
Medis

per 100 000 abitants	1980	2002
Medis cun ina pratica	117	196
Dentists	35	48

Custs per la sanadad

en miu. fr.	1995	2002
Total	36 161	47 981
Tractament staziunar	17 334	23 012
Tractament ambulat	10 478	14 164
da quai:		
Medis	5 118	6 619
Dentists	2 630	2 979
Spitex	702	977
Autras prestaziuns ⁴	1 295	1 526
Bains da sanadad ⁵	4 304	5 899
da quai:		
Apotecas	2 440	3 235
Medis	904	1 483
Prevenziun	938	1 053
Administraziun	1 812	2 327

Augment dals custs per la sanadad

Il 2002 è vegnì duvrà 11,1% dal product nazional brut per la sanadad publica; il 1990 pir 8,3%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida: p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è perencunter il fatg che la gliעד vegn pli veglia e l'augment da las prestaziuns da las assicuranzas socialas.

¹ Per pretschs currents
² H+, ils spitals da la Svizra
³ Statsanté UST

⁴ Sco analisas da labor, radiologia, transports
⁵ Medicaments ed apparats therapeutics

Scolaziun e scienza

Scolaziun: ferm federalissem

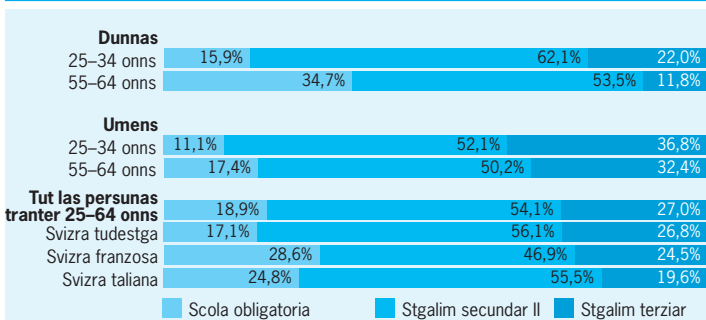
Il sistem da scolaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La suveranità da scola han da princip ils 26 chantuns. La varietad dals differents systems da scolaziun sa manifesta cunzunt en la scola obligatoria: tut tenor chantun datti sin stgalim I da la scola secundara dus, trais u quatter tips da scola che vegnan distinguids tenor pretensiuns; era il temp total da scolaziun durant ils nov onns obligatoris variescha tranter 7100 ed 8900 uras per scolar.

Il sector da scolaziun svizzer sa mida: ils chantuns han reformà ils davos onns lur systems da scolaziun, structures naziunals en vegnidas transformadas (introducziun da la maturità professiunala e da las scolas autas professiunals), l'interess per la scolaziun è creschì, las scolas da furmaziun generala han survegni dapli impurtanza.

Scolars e students

	en 1000			Quota da dunnas, %		
Stgalim da scola	1980/81	1990/91	2003/2004	1980/81	1990/91	2003/2004
Scolina	120,3	139,8	153,8	49	49	49
Scola obligatoria	849,6	711,9	813,4	49	49	49
Stgalim primar	451,0	404,2	465,8	49	49	49
Stgalim secundar I	362,3	271,6	297,2	49	49	50
Plan d'instrucziun spezial	36,4	36,2	50,4	39	38	38
Stgalim secundar II	299,0	295,8	310,6	43	45	48
Scolas da furmaziun generala ¹	74,8	74,5	91,8	53	55	59
Scolaziun professiunala ²	224,2	221,3	218,8	39	42	43
Stgalim terziar	85,3	137,5	196,5	30	35	45
Scolas autas universitaras	61,4	85,9	109,3	32	39	48
Scolas autas professiunals	...	...	43,6	...	14	39
Furmaziun professiunala superiura	...	36,2	43,5	...	33	42
Stgalim indefinì	...	6,7	9,6	...	51	49
Total	1 234,1	1 291,8	1 484,0	46	46	48

Nivel da scolaziun 2004

¹ Incl. scolas per professiuns d'instrucziun e preparaziun per la maturità professiunala suenter l'emprendissadi

² Incl. emprendissadi scursani e scolaziun preprofessiunala

Scolaziuns terminadas 2003

Stgalim da scola	Total	Dunnas en %
Stgalim secundar II		
Attestat da maturitad	16 497	56,3
Patentas da scolastAs ¹	1 639	81,7
Attestat d'emprend. terminà	58 414	48,8
Attestat da maturitad profess.	9 027	40,6
Diplom da scola media comm.	2 610	57,5
Attestat d'emprend. scursani	2 406	32,0
Stgalim terziar		
Scolas autas		
Diploms da scola auta prof.	6 050	32,4
Licenziats e diploms univers.	9 782	46,6
Doctorats	2 685	36,7
Furmaziun prof. superiura		
Diplom scola prof. superiura	3 729	29,0
Diplom (da maister) suenter examen professiunal superiur	2 971	14,6
Certificat professiunal federal suenter examen professiunal	11 210	33,4
Diplom da furn. prof. sup. betg regl. da la confederaziun	8 079	49,8

Magisters 1998/99 e 2003²

Scolina 98/99	8 358	99,4
Scola obligatoria 98/99	72 774	59,0
Stgalim primar	31 823	70,7
Stgalim secundar I	22 594	40,4
Scolas cun plan d'instrucziun spezial	4 860	70,0
Stgalim secundar II 98/99		
Scolas da maturitad e scolastAs	5 516	38,1
Furmaziun professiunala	11 533	27,7
Stgalim terziar 2003		
Scola auta universitara ³	28 896	36,9
Professuras	2 581	10,2
Ulteriurs docents	2 171	25,1
Scolas autas professiunala ³	7 646	33,3
Professuras	2 982	25,8
Ulteriurs docents	1 041	26,8

Perfecziunament⁴ 2002

	en % Umens	Dunnas
Total	39,3	36,8
orientà a la professiun	33,0	24,8
auter	8,0	14,7

Expensas dal maun public per l'instrucziun 2002

	(en milliuns francs)
Scolina	916,0
Scola obligatoria	10 944,5
Scolas spezialas	1 098,9
Furmaziun professiunala	3 405,8
Scolas da furmaziun generala	1 994,7
Furmaziun professiunala superiura	247,6
Scolas autas	5 977,1
Ulteriur	424,4
Total	25 008,9
da quai custs da persunal	16 815,4
da quai per magisters	13 574,0

Flaivlezza da leger derasada

Tenor in'enquista da l'onn 2003 (PISA) po in sisavel dals giuvenils a la fin dal temp da scola obligatori chapir ed interpretar sin il pli in text tut simpel. Var 6% nun èn abels da far quai.

In pajais activ en la perscrutaziun

L'activitad da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia publica è in factur ordvart impurtant. Cun ina quota p+s da 2,6% dal product naziunal brut (2000) è la Svizra in dals stadis ils pli activs en la perscrutaziun.

Il 2000 èn vegnids duvrads en Svizra per p+s 10,7 milliardas francs. Da quels crodan 74% sin l'economia privata e 23% sin las scolastAs; ils ulteriurs 3% sa repartan sin la confederaziun e diversas organizaziuns privatas senza intent da gudogn.

La Svizra è tradiziunalmain fitg activa a l'exteriur en il sector da p+s. Las expensas correspundentas da l'economia privata a l'exteriur han muntà il 2000 a radund 9,8 milliardas francs ed èn uschia pli autas che quellas en Svizra.

¹ Scolast primaras, economia da chasa, lavur manuala, scolina
² Quintà en pensums a temp cumplain. Furmaziun professiunala: scolastAs professiunals artisanal-industrialas e commerzialas.

³ Incl. assistents, collavurants scientifics, persunal administrativ e tecnic

⁴ Quota da participaziun da la populaziun da 20 fin 74 onns a curs da perfecziunament

Quotas da las vuschs da las partidas¹ tar las elecziuns dal cussegl naziunal 2003

Chantun	PLD ²	PCD	PSS	PPS	PLC	PEV	PL ³	PES ⁴	DS	UDF	Ulteriurs
ZH	16,2	5,4	25,7	33,4	–	4,1	–	9,9	0,9	2,1	2,3
BE	14,8	2,3	28,0	29,6	–	5,1	–	9,3	2,7	4,1	4,1
LU	23,1	29,4	11,1	22,9	–	0,8	–	9,8	0,4	–	2,5
UR	36,6	–	–	31,3	–	–	–	30,6	–	–	1,5
SZ	15,4	23,4	17,6	43,6	–	–	–	–	–	–	–
OW	–	66,4	–	33,6	–	–	–	–	–	–	0,0
NW	88,5	–	–	–	–	–	–	–	10,2	–	1,2
GL	–	–	67,1	–	–	–	–	–	–	–	32,9
ZG	22,4	22,9	13,4	27,7	–	–	–	13,6	–	–	–
FR	12,8	25,4	21,5	21,4	–	0,7	–	4,0	–	0,7	13,5
SO	24,0	21,0	25,4	22,5	–	1,2	–	6,0	–	–	–
BS	9,9	6,6	40,9	18,6	8,5	2,9	–	9,2	1,1	0,7	1,6
BL	19,9	10,0	24,7	26,5	–	2,7	–	12,6	2,7	–	1,0
SH	29,1	2,7	39,7	28,5	–	–	–	–	–	–	–
AR	41,1	–	19,9	38,3	–	–	–	–	–	–	0,8
AI	–	69,2	–	0,0	–	–	–	–	–	–	30,8
SG	14,7	22,2	18,4	33,1	–	1,5	–	7,1	0,8	1,1	1,3
GR	15,8	23,5	24,9	33,9	–	–	–	–	–	1,9	–
AG	15,3	15,6	21,2	34,6	–	5,2	–	6,0	1,4	0,0	0,6
TG	11,9	16,5	14,1	41,0	–	2,7	–	7,9	2,9	1,9	1,0
TI	29,8	24,6	25,8	7,6	–	0,0	–	3,0	–	–	9,3
VD	18,5	4,4	21,7	20,3	11,1	0,7	9,4	11,3	0,3	1,8	0,5
VS	17,1	47,9	19,1	13,4	–	–	–	2,6	–	–	–
NE	14,8	–	29,2	22,5	14,4	–	5,2	13,8	–	–	–
GE	7,3	11,8	24,8	18,3	16,8	–	8,1	11,2	–	–	1,7
JU	16,3	39,4	34,2	8,3	–	–	–	–	–	1,8	–
Svizra	17,3	14,4	23,3	26,7	2,2	2,3	1,2	8,0	1,0	1,3	2,5

Repartiziun dals mandats en ils cussegls federals 2003

	PLD	PCD	PSS	PPS	PLC	PEV	PL ³	PES ⁴	DS	UDF	Ulteriurs	Total
Cussegl naziunal	36	28	52	55	4	3	3	14	1	2	2	200
da quai dunnas	7	9	24	3	1	0	1	7	0	0	0	52
Cussegl dals chantuns	14	15	9	8	–	–	–	–	–	–	–	46
da quai dunnas	5	2	4	0	–	–	–	–	–	–	–	11

Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federativ che cumpiglia 26 chantuns. La regenza (cussegl federal) è in'autorità collegiala cun 7 commembers (dapi il 2004 mintgamai 2 mandats per la PLD, PSS, PPS ed 1 mandat per la PCD). Ella vegn elegida dal parlament. Lez sa cumpona da duas chombras: il cussegl naziunal (repr. dal pievel, 200 mandats) ed il cussegl dals chantuns (repr. dals chantuns, 46 mandats⁵). Plinavant influenzeschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

¹ Quota da las vuschs en %

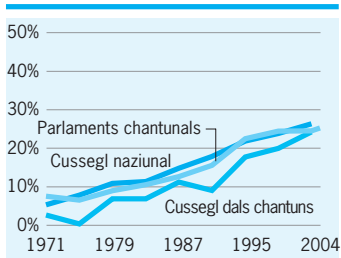
² Abreviaziuns: cf. p. 31

³ Incl. Solidarités (1 representant/GE)

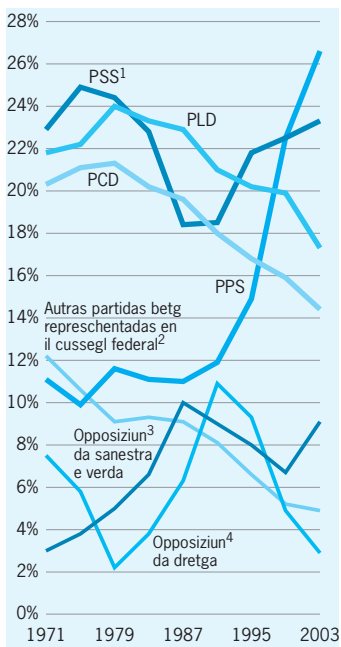
⁴ Incl. GFV (1 representant/ZG)

⁵ 2 mandats pro chantun resp. 1 mandat pro mez chantun independentmain dal dumber d'abitants

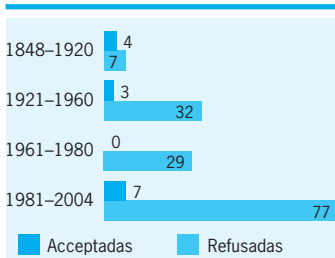
Dunnas en ils parlaments

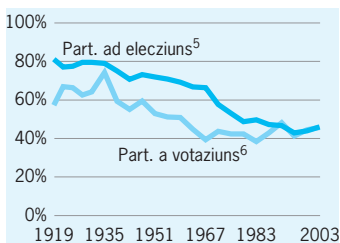
Quotas da las vuschs (cussegl nazional)

Iniziativas federalas dal pievel

Participaziuns electoralas

Il sistem da partidas

La relaziun da partidas è stada durant decennis ordvart stabila. Dapi ils onns novanta sa fa valair uss ina tendenza a dretg en il champ da las partidas burgaisas. La PPS ha puidi augmentar la quota d'electurs dapi il 1991 per passa il dubel ed è uss la pli ferma partida. Entant che ses augment è l'emprim i a quint da las pitschnas partidas da dretg, èn la finala dadas ensemen er las autras partidas burgaisas PLD e PCD ed han cuntanschi a chaschun da las elecziuns 2003 in nivel minimal istoric. Cunquai ch'er las partidas sanestras e verdas èn vegnidas pli fermas dapi las davosas elecziuns, è s'augmentada la polarisaziun dal sistem da partidas.

¹ Abreviaziuns:

PLD Partida liberaldemocrata
PCD Partida cristiandemocrata
PSS Partida socialdemocrata da la Svizra
PPS Partida populara svizra
PLC Partida liberal-conservativa
Adl Alleanza dals independents
PEV Partida evangelica
PL Partida da la lavur (incl. Solidarités)
GFV Gruppas feministas e verd-alternativas

PES Partida ecologica svizra
DS Democrats svizzers
UDF Uniun democratica federala
PdL Partida da la libertad

² PLC, Adl, PES, PCS

³ PL, PSU, POCH, GFV, PES

⁴ Republicans, DS, UDF, PdL, Lega dei Ticinesi

⁵ Elecziuns dal cussegl nazional

⁶ Votaziuns federalas

Criminalitad

Sentenzias penals 2003

Persunas sentenziadas

Total	86 186
Quota umens (%)	85,3
<25 onns (%)	27,2
Svizras e Svizzers (%)	51,1

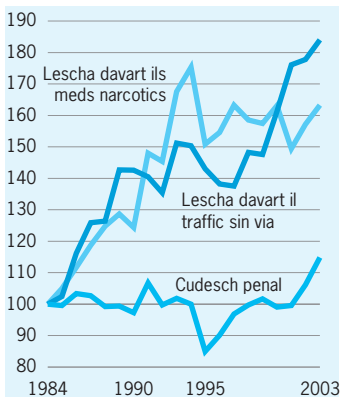
Gener da sentenzias

Chasti da praschun cundiziunà	41 339
Chasti da praschun nuncundiziunà	11 691
da quai:	
durada ≤ 3 mais	9 976
durada > 18 mais	630
Mesiras	452
Multas	32 704

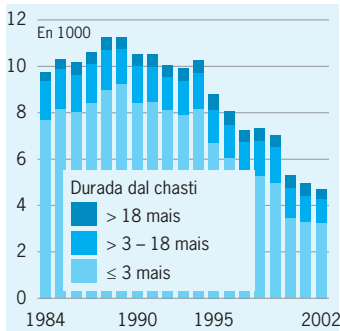
Gener da delicts

cunter il cudesch penal	25 617
da quai:	
Engol	7 923
Deturnament	827
Lesiun corporala	1 725
Mazzament intenziunà	39
Assassinat	6
cunter la lescha da traffic	47 205
da quai:	
Surpass. da las reglas da traffic	30 924
Sturnadad al guvernagl	17 478
cunter la lescha da narcotics	8 832
da quai:	
consum da drogas (senza commerzi)	3 749
cunter la lescha davart la dimora ed il domicil dals esters	9 294
cunter la lescha penala militara	980
cunter autras leschas federalas	6 609

Condemnaziuns tenor gener da lescha

Execuziun da chastis: relaschadas

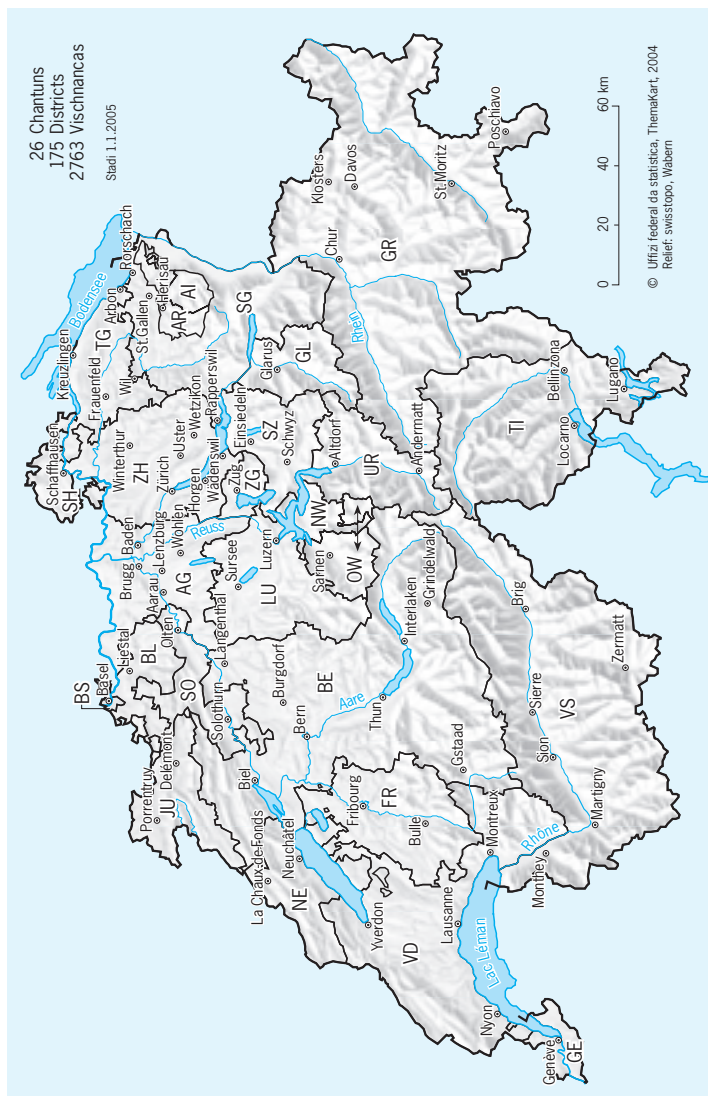
Furmas alternativas d'execuziun da chastis da praschun nuncundiziunads

En la gronda part dals chantuns èsi oz pussaivel da prestar lavur d'util public per compensar chastis nuncundiziunads che priveschan per curt temp da la libertad. Il dumber da tals engaschis s'augmenta (1996: 1108; 2002: 4346). Dapi il 1-9-1999 èsi era pussaivel d'exequir in chastis en furma da l'arrest en chasa cun surveglianza electronica. Fin ils 31-12-2002 èn 710 chastis vegnids exequids en questa moda.

Èn ils esters pli criminals ch'ils Svizzers?

Tranter las personas culpaivlas che vegnan sentenziadas sa chattan considerablain dapli umens che dunnas e lunschora dapli giuvens che vegls. Las differenzas tranter esters e Svizzers èn perencunter relativamain pitschnas, sch'ins resguarda las differentas structuradas da vegliadetgna e da schlattaina e sch'ins considerescha sulet-tamain la populaziun (pia cun laschar davent requirents d'asil e turists u passants).

Ils chantuns da la Svizra

L'Annuari statistic è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplessiv e bain chapibel da la Svizra. A l'annuari è agiuntada ina CD-ROM che cumpiglia ils cuntegns da la versiun stampada, cumplettads cun las tabellas da «Kantone und Städte der Schweiz 2005» e l'atlas statistic.

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2005 incl. CD-ROM

Edi da l'Uffizi federal da statistica. Biling (tudestg/franzos), ca. 900 paginas (lià), fr. 140.– (incl. CD-ROM). Da retrair en librerias u directamain da la chasa editura Neue Zürcher Zeitung. Da retrair per e-mail: buch.verlag@nzz.ch

Quest tom cumplettescha ed appropundescha l'Annuari statistic da la Svizra cun infurmaziuns statisticas centralas davart las regions grondas, ils chantuns e las citads grondas en passa 300 tabellas.

Kantone und Städte der Schweiz Statistische Übersichten 2005

Edi da l'Uffizi federal da statistica
426 paginas, biling (tudestg/franzos),
fr. 40.–. Da retrair da l'Uffizi federal da statistica
tel. 032 713 60 60
u per e-mail: order@bfs.admin.ch

1000 chartas – 1000 pussaivladads

La segunda ediziun dal «Atlas der Schweiz 2», l'ovra communabla da la SPF Turitg, da swisstopo e da l'Uffizi federal da statistica, represchenta sin plaun internaziunal in ulteriur term impurtant en la chartografia. Il «Atlas der Schweiz 2» quadriling è vegnì repassà cumplettamain e cumpiglia ussa passa 1000 chartas tematicas en 2D (l'emprima ediziun cuntegneva 250) sco era panoramas e diagrams da bloc en 3D, visualisabels da tut las perspectives, che permettàn d'integrar numerusas infurmaziuns tematicas u geograficas.

Il «Atlas der Schweiz 2» vegn vendi da l'Uffizi federal da topografia (swisstopo), www.swisstopo.ch
Tel. 031 963 21 11
Pretschn: fr. 248.– (DVD u CD-ROM)